

ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОЇ ЗРАДИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

А. В. Анєнко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Актуальність даної теми обумовлено тим, що, на сьогоднішній день, в умовах проведення антитерористичної операції на сході України та анексії АР Крим злочини проти основ національної безпеки України, зокрема державна зрада, є одним із найпоширеніших суспільно небезпечних діянь. Лише протягом 2015 року було зареєстровано 89 кримінальних проваджень за ст.111 КК України, що у 89 разів перевищує кількість зареєстрованих проваджень за даною статтею у 2013 році, а вже у жовтні 2016 року кількість таких проваджень становить 117. Отже, можна сказати, що спостерігається тенденція до зростання кількості кримінальних проваджень за ст.111 КК України.

Поняття державної зради закріплено у ч.1 ст. 111 КК України, яка визначає, що це діяння, умисно вчинене громадянином України на шкоду суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України: перехід на бік ворога в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту, шпигунство, надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України [1].

У галузі кримінально-правової науки свій внесок у дослідження даного питання внесли такі видатні науковці, як Ю. В. Луценко, О. Ф. Бантишев, Є. Д. Скулиш, В. Я. Тацій, Н. С. Кончук, Р. Л. Чорний та інші. Актуальність та фундаментальність праць вищезазначених науковців зберігається і донині.

Зокрема, вітчизняний дослідник Ю. В. Луценко у своїй статті «Генезис розвитку кримінальної відповідальності за державну зраду на теренах України» зазначає, що з прийняттям 5 квітня 2001 року КК України, який стає відображенням принципів гуманізму та економії кримінальної репресії, відповідальність за державну зраду законодавець помістив у статті 111 Розділ 1 Особливої частини КК, тим самим акцентував увагу на належній охороні основ національної безпеки України [3]. Але, на нашу думку, розміщення «Злочинів проти основ національної безпеки України» в I Розділі Особливої частини КК України є пережитками Радянського Союзу, де в КК УРСР 1960 року у першій главі Особливої частини було закріплено «Злочини проти держави», а «Злочини проти життя, здоров'я, волі і гідності особи» розміщені в третій главі. Відповідно до ч.1ст.1 КК України має своїм завданням правове забезпечення прав і свобод людини і громадянина, і лише потім забезпечення охорони власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам [1]. Виходячи з вищесказаного, можна стверджувати, що «Злочини проти життя та здоров'я особи» повинні бути розміщені у I Розділі Особливої частини КК України.

Варто зазначити, що дане трактування поняття державної зради потребує певних змін. Так, 15 березня 2017 року в парламенті зареєстрували проект Закону України «Про внесення змін до ст. 111 Кримінального кодексу України» за № 6195 за ініціативою народних депутатів України І. В. Фріз, І. В. Геращенко та А. М. Левус, в якому йдеться про те, що поточна редакція ККУ не враховує сучасні обставини здійснення злочину, що передбачений ст. 111, коли такі дії здійснюються в інтересах

невизнаних або самопроголошених держав та, відповідно, не підпадають під визначення "іноземна держава", якщо це визначення тлумачиться, як держава, що визнана ООН. Така ситуація робить неможливим переслідування осіб, що здійснили дії, що передбачені ст. 111 в інтересах таких самопроголошених (невизнаних) держав, як ДНР, ЛНР, ПМР, Нагорно-Карабахська республіка, Абхазія, Південна Осетія, а також інші невизнані територіальні утворення, що виникли внаслідок окупації, терористичної діяльності, сепаратизму (в тому числі такого, що спонсорується з-за кордону) та інших порушень міжнародного права [4].

Але, якщо порівняти законодавче визначення такого терміну в кримінальному законодавстві зарубіжних країн, то можна побачити певні відмінності. Так, відповідно до кримінального законодавства Республіки Білорусь, під державною зрадою розуміють видачу іноземній державі, іноземній організації або їх представнику державних секретів Республіки Білорусь, а також відомостей, що становлять державні секрети інших держав, переданих Республіці Білорусь відповідно до законодавства Республіки Білорусь, або шпигунство, або агентурна діяльність, або перехід на сторону ворога під час війни або збройного конфлікту, або інше надання допомоги іноземній державі, іноземній організації або їх представнику в проведенні діяльності на шкоду національній безпеці Республіки Білорусь, навмисне вчинені громадянином Республіки Білорусь [2].

У зв'язку з цим відмітимо, що вітчизняний законодавець в ч.1 ст.111 КК не визначає видачу відомостей, що становлять державні секрети інших держав, а також агентуру як державну зраду.

Отже, ми дійшли висновку, що вітчизняне законодавство потребує значних змін у трактуванні поняття державної зради. Керуючись основним завданням Кримінального кодексу України, зазначаємо, що «Злочини проти основ національної безпеки» не можуть бути розміщені в першому розділі Особливої частини КК України.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131
2. Уголовный кодекс Республики Беларусь. – СПб. : Юрид. Центр Пресс, 2001. – 474 с.
3. Луценко В. Ю. Генезис розвитку кримінальної відповідальності за державну зраду на теренах України / Ю. В. Луценко, В. В. Мозговий // Європейські перспективи. - 2016. - Вип. 2. - С. 75-80. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2016_2_14
4. Про внесення змін до ст. 111 Кримінального кодексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH4S300A.html

Науковий керівник: к.ю.н, доцент О. М. Сокурєнко

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕДУРИ ІМПІЧМЕНТУ В УКРАЇНІ

О. А. Біляєва

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Формування ефективної моделі влади є проблемою, яка не оминула жодної держави і яку час від часу змушені вирішувати всі країни світу. Україна теж не стала винятком, і з моменту проголошення державної незалежності процес державотворення перебуває в епіцентрі політико-правової уваги.

У демократичній країні обов'язковим елементом раціонального розподілу державної влади та неодмінною складовою системи стримувань і противаг має бути